

Данилюк Н. О.,

доктор філологічних наук, професор кафедри української мови
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ПЕРИФРАСТИЧНІ НАЙМЕНУВАННЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИКІВ У МОВІ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто перифрази на позначення п'яти Президентів України в текстах ЗМІ. З'ясовано, що перифрастичні одиниці виконують такі функції: нейтральну номінативну (назва посади, політичної сили), емоційно-образну (зі збереженням прямих значень), художньо-образну (з уживанням переносних метафоричних або метонімічних значень). Вони можуть мати позитивне й негативне забарвлення, набувати іронічного змісту, містити лексику високого й низького стилів. Описові найменування за структурою можуть бути однокомпонентні (виражені іменниками), двокомпонентні (виражені іменниками з прикметниками) і багатокомпонентні (виражені словосполученнями й реченнями).

Ключові слова: перифраз, перифрастичне найменування, пряме значення, переносне значення, стилістичне забарвлення, структура.

Постановка проблеми. Політичний дискурс привертає посилену увагу сучасних науковців (праці Т. ван Дейка, О. Ісерс, В. Карасика, Г. Почепцова, Л. Масенко, М. Степаненка, Л. Нагорної та ін.). Мовні особистості політиків, їхні мовні портрети вивчають у рамках комунікативної лінгвістики, лінгвістичної політичної лінгвістики, лінгвоперсоналогії (Р. Водак, Дж. Лакофф, О. Зарецький, В. Корнієнко, С. Денисюк, Л. Славова, А. Загнітко, М. Степаненко, Н. Деренчук та ін.). Із приходом до влади нових політичних діячів, нових політичних сил і організацій видозмінюються норми політичної культури спілкування, що впливає й на систему найменувань сучасних політиків. Потреба вивчення номінацій сучасних політичних діячів України в текстах ЗМІ зумовлює актуальність нашої статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про специфіку політичного дискурсу як об'єкта лінгвістичного дослідження писали в статтях В. Дем'янков (2002 р.) і Т. Ващук (2007 р.), у монографіях – Л. Масенко (2004 р.) і Л. Нагорна (2005 р.). Окремі жанри цього різновиду вивчав у монографії О. Зарецький (2008 р.) (інтерв'ю, полеміка, промова, дебати); у дисертаціях – М. Діденко (2001 р.) (політичний виступ); О. Билінська (2007 р.) розглядала агітаційні жанри. Мовні засоби політичного впливу розглянуто у статті К. Карасьова (2014 р.), використання метафор – у дисертації Х. Дацишин (2005 р.). Мовна особистість, мовний портрет сучасного політика стали предметом аналізу українських учених К. Глуховцевої (2012 р.), Н. Деренчук (2018 р.) та ін. Оpubліковано кілька монографій С. Потапенка (2004 р.), Н. Петлюченко (Одеса, 2009 р.), Л. Славової (2010 р.) про формування мовного іміджу політичного діяча. Наші науковці здебільшого досліджували мовні особистості закордонних політиків: про лейбористів Великої Британії писала Г. Жуковець (2001 р.), про Б. Обаму – Н. Коробова (2010 р.), про Ф.Д. Рузвельта – О. Луньова (2014 р.) й ін. Однак мовні

образи українських політиків ще не були в центрі уваги сучасних учених. Винятком є монографія М. Степаненка «Політичне сьогодення української мови: актуальний перифрастикон» (Х., 2017 р.), у якій схарактеризовані лексичні зміни в українській мові за роки незалежності, зумовлені суспільно-політичними та соціально-економічними трансформаціями, особливо після Майданів 2004–2005 і 2013–2014 рр. Дослідник виокремив низку оказіоналізмів на позначення державних діячів, як от *Президчук* (Президент + Кравчук), *Презучма* (Президент + Кучма), *Презуценко* (Президент + Ющенко), *Президович* (Президент + Янукович); *Пасічник*, *Мазурик* (путінська назва) (В. Ющенко); *Бандюкович* (бандюга + Янукович), *Лжевіктор* (за аналогією до Лжедмитрія, що видавав себе за сина І. Грозного), *Йолкович* (йолка + Янукович), *П'янукович* (п'яний + Янукович), *Ханукович* (хан + Янукович), *Проффесор*, *Шапкокрад*, *Федорич*, *Януковоч* (Янукович + овоч), *Ян*, *Янук* (В. Янукович); *Порох*, *Порошок* (П. Порошенко) [1, с. 46–47]

Мета статті – окреслити перифрастичні найменування політиків найвищого рангу – Президентів України за семантикою, структурою й функціями.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі є кілька варіантів назви й тлумачень грецького терміна «перифраз», «перифраза», «парафраз», «парафаза». О. Селіванова визначила його так: «стилістична фігура, заміна знака певного поняття описовим найменуванням або навмисно іншим знаком» [2, с. 457–458]

За допомогою кількох висловів підкреслено роль Л.М. Кравчука в розпаді Радянського Союзу: *підписант Біловезької угоди, учасник розвалу СРСР, один із руйнівників СРСР, символ розвалу СРСР*, напр.: «*Леонід Макарович гордий з того, що він учасник розвалу СРСР*» (Яворівський В. На майдані. *Літературна Україна*. 2006. 12 січня. С. 3); «*Колишній ідеолог ЦК, який мав вести боротьбу з рухівцями, став символом розвалу СРСР*» (Леонід Макарович святкує 78-річчя. *Історична правда*. 2012. 10 січня. URL: <http://www.istpravda.com.ua/short/2012/01/10/68311/>).

Чимало перифраз пов'язані з комуністичним і депутатським минулим Президента, мають нейтральне, іронічне чи негативне забарвлення (*колишній секретар ЦК, кар'єрний функціонер, колишній ідеолог ЦК, головний пропагандист*): «*Колишній секретар ЦК «славної» комуністичної партії України*» (Ткачук Н. «Бомбага» таки коштує? *Україна молода*. 2004. 17 червня. С. 10); «*Кар'єрний функціонер Комуністичної партії України, депутат Верховної Ради УРСР кількох скликань, 56-літній Леонід Кравчук зайняв обережну позицію...*» (Лук'янюк В. Цей день в історії. *День*. 2015. 12 листопада. URL: <http://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/tm.pl?Month=12&Day=05&a=P>). Тривалість перебування в політиці засвідчують

найменування *ветеран української політики, аксакал української політики*. Про розрив із комуністичною партією сигналізує негативно маркована одиниця з переносним значенням (*зрадник ідеалів комунізму*): «Для багатьох він став найбільшим розчаруванням в новій історії нашої країни. Для одних як *зрадник ідеалів комунізму*...» (Поляк, співучасник здачі Криму чи...: Ким насправді є Леонід Кравчук? Невідомі та приголомшливі тасмніці з життя першого Президента. URL: <https://korupciya.com/polyak-spivuchasnik-zdachi-krimu-chi-kim-naspravdi-ye-leonid-kravchuk-nevidomi-ta-prigolomshlivi-tayemnitsi-z-zhittya-pershogo-prezidenta/>). Принагідно зауважимо, що в назві цитованого джерела є кілька упереджених і образливих, на наш погляд, найменувань Президента: *поляк, співучасник здачі Криму*, які виникли, очевидно, унаслідок прагнення автора заволодіти увагою читача будь-якою ціною. Неприпустимим вважаємо цитоване висловлювання колишнього спікера ВРУ В. Литвина про Л. Кравчука на порталі «Герої»: «*Леонід Макарович – патентована професійна політична повія, яка б мала помовчати, оскільки вона зрадила всіх і все, що тільки можна зрадити у нашому житті*» (Леонід Кравчук – перший Президент України. URL: <http://heroes.profi-forex.org/ua/kravchuk-leonid-makarovich>).

У текстах ЗМІ виявлено чимало перифрастичних найменувань другого Президента України *Леоніда Даниловича Кучми* (1994–2005 рр.). Його названо низкою одиниць: *Президент України, экс-президент, рятівник держави, Гарант законності*, напр.: «*Чомусь це переважно факти, «незручні» для створеного автором образу Кучми – рятівника держави*» (Довженко О. Не просто апологія Кучми. *Детектор Медіа*. URL: <http://detector.media/kritika/article/44270/2009-03-10-ne-prosto-apologiya-kuchmi/>); «*Який саме закон мав на увазі Гарант законності, зважаючи на наведені у звіті КВУ факти – невідомо*» (Антонова А., Павленко Р. Кінець епохи Кучми. «Цокатися не будемо». *Українська правда*. 2004. 3 вересня. URL: https://www.pravda.com.ua/news/2004/09/3/3002202/view_print/). Частина номінацій мають іронічне забарвлення, що підкреслено виділенням лапками, як-от *вічний «гарант», «батько нації»*: «*Литвин проінформував вічного «гаранта» про зустріч із провідними українськими письменниками*» (Литвин проти Медведчука. *Україна молода*. 2004. 9 червня. С. 3); «*...або треба списувати цю тезу Кучми на неякісну роботу його інформаторів, ба навіть на історичну амнезію «батька нації»*» (Антонова А., Павленко Р. Кінець епохи Кучми. «Цокатися не будемо». *Українська правда*. 2004. 3 вересня. URL: https://www.pravda.com.ua/news/2004/09/3/3002202/view_print/).

Кілька перифразів указують на зв'язки з іншими Президентами: *наступний Леонід* (наступник Л. Кравчука), (перен., ірон.) *Батько Ющенко* (назву «син» використав сам В. Ющенко в інтерв'ю), (ірон.) «*шеф*» Януковича, напр.: «*Батько Ющенко – Кучма!*» (Є заперечення? *Цензор. Нет*. 2007. 10 серпня. URL: https://censor.net.ua/forum/2370186/batko_yuschenkakuchmazaperechennya); «*Янукович ніколи не назве справжніх убивць, оскільки сам замішаний у справі Александрова, а його «шеф»*» (Л. Кучма. – Н. Д.) – у *вбивстві Гонгадзе*» (Борис Олійник пише новому президенту. *Голос України*. 2014. 11 листопада. С. 2).

Те, що Л. Кучма представляв промислово-політичні верхи Сходу і його вважали проросійським президентом, засвідчують такі номінації: *ставленик промислово-політичних кланів, справжня креатура Кремля й промоскальських сил в Україні*, напр.: «*А от наступний Леонід – це вже була справжня кре-*

атура Кремля й промоскальських сил в Україні» (Шпіцер. В. Наступного Президента маємо готувати вже сьогодні. *Слово Просвіти*. 2016. 18–24 серпня. С. 6).

Атрибут *рудий* у найменуваннях *рудий «Тато»* і *рудий хазяїн*, що загалом вказує на світлий колір волосся Л. Кучми, у наведених метафорах набуває негативно-іронічного відтінку: «*Вийжджає рудий «Тато» на білому коні і рятує державу*» (Шовкун Л., Лиховій Д. Вуличне вогнище запалить молодь. *Україна молода*. 2004. 3 лютого. С. 5); «*Юрій Луценко зазначив, що Литвин <...> в ключових питаннях слухається свого рудого хазяїна*» (Село – і спікер відпочине. *Україна молода*. 2004. 10 червня. С. 3).

Третій Президент України *Віктор Андрійович Ющенко* (2005–2010 рр.) «удостоївся» багатьох перифрастичних найменувань. Одиниці *народний кандидат, народний Президент, Президент-патріот, наш Віктор* засвідчують факт усенародної підтримки його на виборах: «*Так!*» – *народному кандидату в Президенти В. Ющенку!*» (Фундзюк В. Обоє рябос. *Україна молода*. 2004. 17 листопада. С. 10); «*Народного Президента*» *почула вся Україна*» (Є зв'язок. *Україна молода*. 2004. 21 вересня. С. 4). Незважаючи на недоліки в роботі, частина журналістів називає його *найкращим президентом*: «*Минуло вже немало часу, і про Віктора Ющенка можна сказати, що він був найкращим із чотирьох президентів*» (Шпіцер В. Наступного Президента маємо готувати вже сьогодні. *Слово Просвіти*. 2016. 18–24 серпня. С. 6). Разом із тим він отримав найменування *слабкий президент, недолугий третій Президент, найнеординарніший і найсуперечливіший президент* (*Коханки, дружини і «мамочка»: всі жінки в житті Віктора Ющенко і невідома правда про його першу половину. Корупція Інфо*. 2018. 19 лютого. URL: <https://korupciya.com/kohanki-druzhinimamochka-vsi-zhinki-v-zhitti-viktora-yushhenka-nevidomapravda-pro-yogo-pershu-polovinku/>). На політичну силу, очолювану В.А. Ющенко, указується в таких одиницях: *лідер «Нашої України», лідер «нашоукраїнець», головний «нашоукраїнець», лідер української опозиції* та ін., а колір її символіки передано у таких висловах: *лідер «помаранчевих», лідер помаранчевого Майдану: «...лідер «нашоукраїнець»* Віктор Ющенко висловився проти ухвалення офіційного законопроекту про вибори Президента» (Семків В. Накат березневих котів. *Україна молода*. 2004. 19 березня. С. 3); «*Кандидат від опозиції Віктор Ющенко здобув приголомшливу перемогу в першому турі виборів*» (Не програти Ющенкові вже в першому турі влада спромоглася лише завдяки найманим фальсифікаторам. *Україна молода*. 2004. 2 листопада. С. 1). Звернемо увагу на оказіональний дериват від назви партії «Наша Україна» – *нашоукраїнець*, яким позначено члена цього формування. Крім того, номінація *Майдан*, написана з великої літери, означає «місце революційного протистояння» «помаранчевих» (мас, які підтримували В. Ющенко) і «біло-голубих» (прихильників В. Януковича), а також «велике зібрання людей, що відстоюють свої права» і навіть ширше – «український народ загалом». Про виняткову роль В.А. Ющенко, яку йому «приписували» в народі, сигналізує біблійна назва *Месія*, щоправда, написана з малої літери: «*Президентом-переможцем став наш Віктор, якого дехто в захопленні називав месією*» (Шпіцер. В. Наступного Президента маємо готувати вже сьогодні. *Слово Просвіти*. 2016. 18–24 серпня. С. 6). Зв'язок із попереднім Президентом Л.Д. Кучмою відображено в іронічно забарвлених одиницях *син Кучми, Кучма у вишиванці: «Ющенко – це Кучма*

у вишиванці» (Високий вал. 2005. 13 грудня. URL: <http://val.ua/uk/38286.html>). Про втрату колишньої політичної популярності свідчить метафора-перифраз *здута кулька*: «Луценко назвав Ющенка *здутою кулькою*» (Українська правда. 2008. 12 листопада. URL: https://www.pravda.com.ua/news/date_12112008/).

На якісне виконання в минулому обов'язків Голови Національного Банку та Прем'єр-міністра України вказують такі перифрази: (перен.) *батько гривні, кращій знавець економіки, найуспішніший прем'єр за роки незалежності: «Батьком гривні в нас є Віктор Андрійович Ющенко...» (Юлі весело. Україна молода. 2005. 26 квітня. С. 4); «Цей ривок можна зробити з Ющенком – найуспішнішим прем'єром за роки незалежності» (Денисюк Г. «Ми збудуємо державу, в якій дамо роботу рукам і розуму кожного». Полтавська думка. 2004. 9 липня. С. 2). Чесність Президента засвідчує перифраз у такому контексті: «... обрати Президента-патріота, людину, яка не крастиме сама і не дасть красти іншим» (Яворівський В. Національна ідея. Спроба наближення. Україна молода. 2004. 14 квітня. С. 4).*

Захоплення В. А. Ющенка бджільництвом відображене в одиницях з іронічним забарвленням (*головний пасічник України, затятий пасічник*), напр.: «Головний пасічник України» Ющенко їздив дивитися на польських бджіл» (ТСН. 2015. 27 серпня. URL: <https://tsn.ua/ukrayina/golovniy-pasichnik-ukrayini-yuschenko-yizdiv-divitisya-na-polskih-bdzhil-479914.html>).

В аналізованих джерелах зафіксовано найбільше перифраз на позначення четвертого Президента України **Віктора Федорівича Януковича** (2010–2014 рр.). Поряд із назвою *Президент* у текстах ЗМІ (особливо періоду виборів 2004 р. і після люневих подій 2014 р.) нерідко стоять прикметникові або іменникові означення, що мають негативний зміст, інколи – розмовно-просторічне забарвлення: *біглий Президент, малограмотний Президент, неадекватний президент, невдаха-президент, президент-зрадник*, напр.: «**Малограмотний Президент України не потрібен**» (Семків В. Як Януковича письма учили. Україна молода. 2004. 4 серпня. С. 3); «*Треба було терпіти президента-зрадника*» (Павличко Д. Вовк, але не з лісу. Слово Просвіти. 2015. 19–25 лютого. С. 5). Президента-втікача, який вважає себе легітимним, позначено іронічними найменуваннями вічно легітимний, вічно живий і легітимний, легітимний утікач: «**Вічно живий і легітимний**» Віктор Янукович знову виголосив промову в Ростові-на-Дону» (VPoltave.info. 2014. 14 квітня. URL: <http://vpoltave.info/post/29937-vichno-zhivij-i-legitimnij-viktor-janukovich-znovu-vigolosiv-promovu-v-rostovi-na-donu>). Вислів *гарант-картяр*, по суті, став оксимороном: «*Образ гаранта-картяра активно експлуатували багато моїх співрозмовників...*» (Рахманін С. Карті, гроші, два майдани. Firtka.if.ua. 2013. 22 листопада. URL: <http://firtka.if.ua/blog/print/karti-grosi-dva-majdani43673>). Про політичне минуле та промосковську орієнтацію В. Ф. Януковича свідчать такі перифрази: *колишній донецький губернатор, малоросійський Президент, проросійський представник донецького клану* та ін. Частина з них має знижено-лайливе забарвлення: *прислужник Москви, москальський прихвостень, путінський лакей, слухняна російська маріонетка, наприклад: «Івано-франківські депутати не погодилися з «язьком» «малоросійського президента»* (Українська правда. 2012. 23 серпня. URL: https://www.pravda.com.ua/news/2012/08/23/6971319/view_comments/page_14/); «*Хижа Москва напала на нас у фатальні дні, коли путінський лакей <...> Янукович утік зі свого високого крісла в Росію*» (Сидоренко Б. Потрібна перемога. Голос України.

2016. 23 листопада. С. 10). Кримінальне минуле відбите в низці перифраз, до яких нерідко входять слова з тюремного жаргону: *безграмотний рецидивіст, двічі засуджений зек, єдиний кандидат від «зони», зек Яник, межигірський зек, межигірський пахан, кримінальний барон, пацан на районі маситабу країни, татуований кандидат від влади, фанат норкових шапок, «шестірка» донецького клану* та ін.: «*А кому ж було вірити? Безграмотному рецидивісту Януковичу – «шестірці» донецького клану?»* (Яворівський В. На майдані. Літературна Україна. 2006. 6 липня. С. 3); «**Я не кримінальний барон**», – каже Дон» (В. Янукович. – Н. Д.) (Семків В. «Я не кримінальний барон», – каже Дон. Україна молода. 2005. 14 травня. С. 4). За пролиття крові на Майдані В. Янукович отримав найменування *Віктор II Кривавий* (за аналогією до титулування царів), *кривавий диктатор, кривавий Президент: «Як би сказав у цій ситуації Віктор II Кривавий, «вск свободи не відать»* (Малко Р. Петровська доба: про Порошенка без ілюзій. Тиждень.ua. 2014. 29 травня. URL: <http://tyzhden.ua/Politics/111034>); «*Янукович є кривавий диктатор*» (Дацюк С. Статус влади та законності в Україні. Українська правда. Блоги. 2014. 19 лютого. URL: https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5304583679b43/view_print/).

Низький рівень освіченості колишнього президента відображено в іронічно-саркастичній назві *П(н)рофесор*, спричиненій неграмотним заповненням анкети на пост Президента України 2004 р., що входить до низки таких словосполучень: *зек-«професор», липовий «професор» через два «ф», «професор» Моріарті, «професор од політичної філології», «професор шапкознімальних наук*», напр.: «*Путін уже вітав свого зєка-«професора» з перемогою...*» (Шпіцер. В. Наступного Президента маємо готувати вже сьогодні. Слово Просвіти. 2016. 18–24 серпня. С. 6); «**...липовий «професор» через два «ф» <...> мав лише виконати роль детонатора ситуації**» (Яворівський В. На майдані. Літературна Україна. 2006. 6 липня. С. 3). Чимало перифраз містять сполучник *тому що*, нерідко написаний із великої букви, за аналогією до виділеної піарниками одиниці *ТОМУ ЩО «вибір-2004»: тому що боягуз, тому що географф, тому що «професор»* та ін.: «*За версією Григорія Омельченка, <...> ТОМУ ЩО «вибір-2004» – боягуз, якого він не зустрів за все своє життя*» (Лебідь Н. Кримінальне шило в президентському мішку. Голос України. 2004. 11 листопада. С. 5).

П'ятого Президента **Петра Олексійовича Порошенка** (2014 р.) у пресі також позначено перифрастичними найменуваннями, що вказують на займані ним раніше посади та політсилу: *екс-голова ради Нацбанку, секретар Ради національної безпеки та оборони, экс-міністр економіки, экс-міністр закордонних справ, «наш українець», один зі стовпів «Нашої України*», напр.: «*Рівно рік тому <...> колишній секретар Ради національної безпеки та оборони <...> переміг у першому турі президентських виборів*» (Рік Президента – сказане та зроблене Петром Порошенком. Коло. 2015. 11–17 червня. С. 12). За перемогу в першому турі виборів його названо висловами *пан однотуровий, пан однотуровий Президент: «Так от, пане однотуровий Президенте, хлопці гинули на Майдані і зараз на війні...»* (Фаріон І. Список мовних яничарів на чолі з президентом і прем'єр-міністром. Слово Просвіти. 2015. 11–17 червня. С. 2). Заможність П. Порошенка, кошти в офшорах спричинили появу одиниць *опозиційний олігарх, український олігарх, офіорний Президент, як-от: «У разі ж виборів – не допускати фальшивань, до яких може вдатися офіорний Президент»* (Караванський С. Що робити

з Порошенком? *Літературна Україна*. 2016. 13 жовтня. С. 2). Як власника кондитерського бізнесу, главу держави описово називають *шоколадний мільярдер, шоколадний король, шоколадний магнат, цукерковий магнат*, а його сина – *шоколадне зайчєня*, напр.: *«Шокуючі подробиці про сім'ю Петра Порошенка: біографія та вся правда про «шоколадного короля» України» (Останній Bastion*. 2017. 15 березня. URL: <http://bastion.tv/news/shokuyuchi-podrobici-pro-simyu-petra-poroshenka-biografiya-ta-vsya-pravda-pro-shokoladnogo-korolya-ukrayini/>). Зважаючи на досить помірковану позицію, Президент отримав такі найменування: *перший колаборант, найбільший колаборант, політик, який балансує на грані війни і миру: «А, по-друге, Порошенко втратить свій величезний козир – досі він є політиком, який балансує на грані війни і миру» (Денисенко В. Новий план Медведчука почав втілювати Кравчук. Національне бюро розслідувань*. 2016. 31 серпня URL: <http://nacbu.org/20140>). Аналогія з називанням царів спричинила перифрази *Перший, Петро Перший: «Другий – це Віталій Кличко, <...> і звичайно Перший, він же Петро Порошенко» (Малко Р. Ніч у штабі Порошенка: веселий Перший, сумний Другий і декрет про нове життя. Тиждень.ua*. 2014. 26 травня. URL: <http://tyzhden.ua/Politics/110770>). За європейською традицією час перебування на посаді Президента названо *епохою правління: «Епоха правління Леонідів закінчилася в Україні мирною Помаранчевою революцією, епоха правління Вікторів – революцією кривавою, на черзі епоха Петровська, і яким буде її фінал, не знає ніхто. Усе тільки починається» (Малко Р. Петровська доба: про Порошенка без ілюзій. Тиждень.ua*. 2014. 29 травня. URL: <http://tyzhden.ua/Politics/111034>).

Висновки. Отже, у ЗМІ використані перифрази на позначення всіх Президентів України, однак переважають найменування В.Ф. Януковича з негативним змістом. Перифрастичні одиниці виконують такі функції: нейтральну номінативну (назва посади, політичної сили), емоційно-образну (зі збереженням прямих значень), художньо-образну (з уживанням переносних метафоричних або метонімічних значень). Вони можуть мати позитивне й негативне забарвлення, набувати іронічного змісту, містити лексику високого й низького стилів. За структурою описові назви можуть бути однокомпонентні (виражені іменниками), двокомпонентні (виражені іменниками з прикметниками) і багатокомпонентні (виражені словосполученнями й реченнями). Перспективи дослідження вбачаємо в розширенні фактичного матеріалу для аналізу, а також у вивченні описових найменувань інших українських політиків.

Література:

1. Степаненко М. Політичне сьогодення української мови: актуальний перифрастикон: монографія. Х.: Видавець Іванченко І., 2017. 616 с.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
3. Українська мова: енциклопедія / редкол. В. Русанівський (голова) та ін. 2-е вид., випр. і доп. К.: Укр. енцикл. ім. М. Бажана, 2004. 824 с.

Данилюк Н. А. Перифрастические наименования современных украинских политиков в речи средств массовой информации

Аннотация. В статье рассмотрены перифразы, используемые для обозначения пяти Президентов Украины в текстах СМИ. Установлено, что перифрастические единицы выполняют такие функции: нейтральную номинативную (название поста, политической силы), эмоционально-образную (с сохранением прямых значений), художественно-образную (с использованием переносных метафорических или метонимических значений). Они могут иметь положительную и отрицательную окраску, приобретать иронический смысл, содержать лексику высокого и низкого стилей. Описательные наименования по структуре могут быть однокомпонентные (выражены существительными), двухкомпонентные (выражены существительными с прилагательными) и многокомпонентные (выражены словосочетаниями и предложениями).

Ключевые слова: перифраз, перифрастическое наименование, прямое значение, переносное значение, стилистическая окраска, структура.

Danyliuk N. Paraphrastic names of modern Ukrainian politicians in the language of mass media

Summary. The article deals with the paraphrases that are used to name five Presidents of Ukraine in the mass-media texts. It has been found out that paraphrastic units perform the following functions: neutral nominative (name of the position, political power), emotional figurative (with the preservation of the direct meanings), and figurative (with the application of figurative metaphorical or metonymical meanings). They can have positive or negative connotations, obtain ironic meanings, and contain lexis of high or low styles. From the structural point of view, descriptive names can consist of one component (expressed by nouns), two components (nouns with adjectives), and many components (word combinations and sentences).

Key words: paraphrase, paraphrastic nomination, direct meaning, figurative meaning, stylistic colouring, structure.